

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра політичних наук

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПРОБЛЕМИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма «Політологія»
Спеціальність 052 Політологія Галузь знань
05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні
кафедри політичних наук
Протокол № 06 від 18 листопада 2025 р.

Завідувач кафедри

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'I. S. Monolatiy'.

Монолатій І. С.

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ	
Назва дисципліни	Проблеми європейської інтеграції
Освітня програма	Політологія.
Спеціальність	052 Політологія
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Освітній рівень	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Статус дисципліни (основна/вибіркова)	Вибіркова
Курс / семестр	3 курс (5 семестр)
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 10 год / 4 год Семінарські заняття – 20 год / 6 год Самостійна робота – 60 год / 80 год
Викладач (-і)	Марчук Василь Васильович
Контактний телефон	0503737670
E-mail викладача	vasyl.marchuk@pnu.edu.ua
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	Упродовж вивчення курсу згідно розкладу
Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Дисципліна «Проблеми європейської інтеграції» є вибірковою дисципліною зі спеціальності «Політологія» для освітньої програми бакалавр «Політологія. Національна безпека», яка викладається в 5 семестрі в обсязі 3 кредити (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS). Курс "Проблеми європейської інтеграції" охоплює ключові аспекти процесу інтеграції країн Європи, зокрема, аналізує основні виклики, що постають перед країнами-кандидатами та членами ЄС на різних етапах інтеграційних процесів. Здобувачі ознайомляться з історичними передумовами європейської інтеграції, її економічними, політичними та соціальними аспектами, а також з сучасними проблемами, такими як міграційні потоки, кризові ситуації в Євросоюзі, питання розширення ЄС та внутрішні конфлікти. Курс дозволить глибше зрозуміти роль ЄС у глобальній політиці</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Метою вивчення вибіркової дисципліни «Проблеми європейської інтеграції» є ознайомлення студентів з основними проблемами та викликами європейської інтеграції, а також розвиток критичного мислення щодо сучасних тенденцій і проблем, з якими стикаються країни-члени Європейського Союзу та кандидати на вступ. Курс має на меті сформулювати у студентів глибоке розуміння процесу європейської інтеграції, забезпечити знання з економічних, політичних та соціальних аспектів інтеграції, а також підготувати до аналізу та вирішення актуальних проблем, пов'язаних з ЄС, зокрема в контексті</p>	

глобалізації та сучасних міжнародних відносин. У рамках курсу вивчаються об'єктно-предметне поле геополітики, історичні етапи її розвитку, основні школи та теоретичні напрями. Також розглядаються концептуальні підходи до геополітичного аналізу, новітні методологічні течії, основні методи та категоріальний апарат геополітики.

Основними цілями вивчення дисципліни є: оволодіння теоретичними знаннями та практичними аспектами європейської інтеграції, включаючи історичний розвиток Європейського Союзу та його інституцій, аналіз сучасних проблем, з якими стикаються країни-члени ЄС та кандидати на вступ, зокрема в аспектах політики, соціальних відносин та безпеки. Курс спрямований на розвиток критичного мислення щодо процесів європейської інтеграції та їх впливу на глобальну політику та економіку, формування навичок аналізу та вирішення викликів, пов'язаних з інтеграційними процесами, зокрема через вивчення актуальних ситуацій та кризових явищ в ЄС. Окрім того, дисципліна сприяє розвитку міжкультурної компетентності та розуміння значення європейської інтеграції для забезпечення стабільності та розвитку в глобалізованому світі.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки.

Загальні компетентності

ЗК-1 Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК-6. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-8. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Фахові компетентності

СК.1 Здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.

СК.2. Здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування ідей класиків парламентаризму.

СК.3. Здатність описувати, пояснювати політичні процеси на основі функціонування парламентаризму як форми народного представництва.

СК.5. Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування

СК.6. Здатність аналізувати публічну політику на місцевому національному, європейському та глобальному рівні.

Програмні результати навчання:

РН01. Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності.

РН10. Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

РН12. Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

РН13. Вміти аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні. використовувати їх у політологічній діяльності.

5. Організація навчання			
Обсяг навчальної дисципліни			
Вид заняття		Загальна кількість годин	
лекції		10 год	
семінарські заняття / практичні / лабораторні		20 год	
самостійна робота		60 год	
Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/вибірковий
5-й семестр	052 Політологія	III курс	Вибірковий
Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам.роб
Тема 1. Вступ.	2		
Тема 2. Зміст, етапи та перспективи розвитку європейської інтеграції.	2	4	10
Тема 3. Ціннісна та правова система Європейського Союзу		2	8
Тема 4. Інституціональна система європейської інтеграції.	2	2	8
Тема 5. Врядування в Європейському Союзі.		4	10
Тема 6. Східне партнерство.	2	2	10
Тема 7. Кадрова політика в державах-членах ЄС.		2	6
Тема 8. Європейський Союз в постмодерному світі.		2	
Тема 9. Україна та процеси європейської інтеграції.	2	2	8
Заг.	10	18	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни	
Загальна система оцінювання курсу	100-бальна. Контроль знань і умінь студентів здійснюється шляхом обговорення й оцінювання виступів і рефератів на семінарських заняттях, проведення письмових контрольних робіт за підсумками вивчення матеріалу першого та другого змістових модулів, співбесід і перевірки конспектів у ході відпрацювання студентами пропущених занять і отриманих негативних оцінок. Структура розподілу балів передбачає:

	<p>1) робота на лекціях та семінарських заняттях – 30 балів; 2) КСР – 10 балів; 3) виконання індивідуального завдання – (створення та представлення графічної презентації з визначеної проблеми політологічного характеру) – 10 балів. 4) написання залікової роботи (тестування) – 50 балів. Загальна кількість – 100 балів.</p>
Вимоги до письмової роботи	<p>Виконання письмової роботи передбачає:</p> <p>1) повторення здобувачами лекційного матеріалу та отриманих знань при підготовці та проведенні семінарських занять, самостійного опрацювання рекомендованої літератури з питань, що виносяться на модульний контроль;</p> <p>2) написання письмової роботи передбачає виконання здобувачами в аудиторії індивідуального завдання, що вимагає:</p> <ul style="list-style-type: none"> – виявлення розуміння сутності понять і термінів; – вміння структурувати основні явища та елементи дисципліни ; – знання теоретичних засад, поглядів і праць відомих дослідників
Семінарські заняття	<p>Відвідування та активна участь здобувачів у роботі семінарських занять також є обов'язковою умовою успішного складання курсу. Пропонуються наступні форми роботи на семінарських заняттях: виступ, опонування, рецензія, участь у дискусії. На семінарських заняттях оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у виступах, активність при обговоренні питань, відповіді на питання експрес контролю тощо. Критеріями оцінки при усних відповідях можуть бути: повнота розкриття питання; логіка викладення; впевненість та переконливість, культура мови; використання основної та додаткової літератури (монографій, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо); аналітичність міркування, вміння робити порівняння, висновки. Робота на семінарських заняттях оцінюється в діапазоні до 100 балів. При переведенні в загальні бали в сумі можна набрати 30 балів. Виступи на семінарських заняттях оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями: – «відмінно (90-100 балів)» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок; – «добре (70-89)» –</p>

	<p>здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу; – «задовільно (50-69)» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю; – «незадовільно (до 50 балів)» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в 6 першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані. Усна відповідь може бути доповнена наочними посібниками, зокрема, візуалізованою презентацією (обсягом 10-15 слайдів), зміст та використання якої оцінюється окремо. Вимоги до презентації по індивідуальній (самостійній) роботі; візуалізований характер, гармонійне поєднання зображень та тексту, наявність самостійно підготовлених схем і таблиць; всі елементи презентації мають бути підготовлені здобувачем самостійно, із дотриманням вимог академічної доброчесності. Загальна кількість балів автоматично переводиться в 30 балів.</p>
<p>Умови допуску до підсумкового контролю</p>	<p>Здобувач допускається до підсумкового контролю за умови повного виконання всіх видів роботи, передбачених програмою навчальної дисципліни. Належне виконання: 1) змісту питань планів семінарських занять. Для цього необхідно готувати конспекти семінарських занять. Вітається якісна підготовка візуалізованих презентацій для відповідей на семінарські питання. 2) індивідуальної роботи. 3) підсумкової контрольної роботи. Здобувач допускається до підсумкового контролю в грудні за умови відпрацювання усіх «заборгованостей» та набору 50 і більше балів.</p>
<p>Підсумковий контроль</p>	<p>Підсумковий контроль рівня знань та успішності здобувачів передбачає виставлення підсумкової залікової оцінки. При поточному контролі оцінюються: систематичність роботи на практичних заняттях, рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах, активність при обговоренні питань, самостійне опрацювання тем, виконання індивідуальних завдань, контрольних (тестових) робіт.</p>

	<p>Підсумкова оцінка виставляється здобувачу в кінці семестру за результатами роботи на практичних заняттях, обговорення дискусійних питань, виконаних індивідуальних проєктів та контрольних (тестових) завдань.</p> <p>Отримані «незадовільні» оцінки відпрацьовуються в обов'язковому порядку, але враховуються при додаванні оцінок і входять у загальну кількість отриманих оцінок.</p>
7. Політика навчальної дисципліни	
<p>Політика курсу полягає у послідовності набуття знань, умінь і навичок у ході лекцій, семінарських занять і самостійної роботи. Відвідування лекцій для здобувачів є обов'язковим. Політика курсу передбачає перездачу усіх невиконаних завдань в силу серйозних запізнь на заняття або пропущених пар без поважних причин. За умови відсутності здобувача на лекції чи семінарського заняття, отримання негативної оцінки на семінарських заняттях або ж невчасного виконання індивідуальної роботи визначений день для відпрацювання пропущених аудиторних занять, негативних оцінок та подачі індивідуальних робіт – середа, 15.00 год. – 17.00 год. У випадку запозичених робіт, випадків плагіату, виявів академічної недоброчесності (списування), недобропорядної поведінки в аудиторії викладач пропонує здобувачеві повторно виконати необхідний вид роботи.</p> <p>Академічна доброчесність. Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету. Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/.</p> <p>Відвідування занять є обов'язковим. У разі відсутності здобувача освіти можливість і порядок відпрацювання пропущених занять регламентується Положенням про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника (введено в дію наказом ректора № 309 від 19.05.2023 р.)</p> <p>Неформальна освіта. Питання визнання результатів навчання, отриманих у процесі неформальної освіти, регулюється «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (http://surl.li/gmskrh) Здобувачам враховувати результати навчання, отримані в процесі неформальної освіти на курсах дистанційного навчання таких платформ, як Coursera, Prometheus, EdEra, Всеосвіта, тощо</p> <p>Для прикладу, здобувачам запропоновано проходження курсів :</p> <p>Європейська зовнішня політика: просто про складне. URL: https://prometheus.org.ua/prometheus-free/european-foreign-policy/</p> <p>Україна на шляху до ЄС. URL: https://prometheus.org.ua/prometheus-free/ukraine-road-to-eu/</p> <p><i>Визнання результатів неформального навчання в Університеті включає подання здобувачем заяви, ідентифікацію задекларованих ним результатів, їх оцінювання університетом та ухвалення рішення щодо зарахування відповідних освітніх компонентів або відмови у визнанні. Цей процес спрямований на забезпечення відповідності задекларованих результатів вимогам освітніх програм.</i></p>	
8. Рекомендована література	

1. Андрущенко С. В. Україна в сучасному геополітичному середовищі: Моногр. /Андрущенко С. В. К.: Логос, 2021. 286 с.
2. Артёмов І. В., Віднянський С. В., Тодоров І. Я., Токар П. В. Європейська та євроатлантична інтеграція України: стан і перспективи реалізації (2014–2022 рр.) : монографія. Ужгород : ДВНЗ «УжНУ», 2022. 284 с.
3. Бжезінський З. Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи: Пер. з англ. Львів: Лілея-НВ, 2020. 236 с.
4. Грубінко А. В., Мартинов А. Ю. Європейський Союз після Brexit: продовження історії : монографія. Тернопіль : Осадца Ю. В., 2021. 258 с
5. Євроінтеграційний портал. URL: <http://surl.li/lpboc>
6. Комітет з питань інтеграції України до Європейського Союзу. Офіційне інтернет представництво. URL: <http://surl.li/lpbvd>
7. Кісінджер Г. Світовий порядок. Роздуми про характер націй в історичному контексті. – К.: Наш формат, 2017 320с.
8. Ковалів М. В., Тимчишин Т. М., Ніканорова О. В. Основи права Європейського Союзу : навч. посіб. Львів : Львів. держ. ун-т внутр.справ, 2020. 212 с
9. Мадіссон В. В., Шахов В. Л. Сучасна українська геополітика: Навч. посіб. К.: Либідь, 2021. 176 с.
10. Мальський М. З. Теорія міжнародних відносин: Підручн. / Мальський М. З., Мацяк М. М.- 2-ге вид, доп. та випр. К.: Кобза, 2020. 52 8с.
11. Марчук В., Марчук М. Європейська інтеграція України: шлях до асоціації в Європейський Союз та перспективи членства. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія / Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Одеса: Гельветика. 2025. Вип. 20. С.49-56*
12. Марчук В., Головчук Ю. Ключові критерії та індикатори відповідальної політики в державах Європейського Союзу. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія / Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Одеса: Гельветика. 2024. Вип. 18. С.86-91*
13. Овчаренко О., Сухушина О., Земзюліна Н. Історія європейської інтеграції : навч. посіб. Черкаси : Вертикаль, 2021. 302 с.
14. Офіційний сайт Верховної Ради України – <http://www.rada.gov.ua>.
15. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України. – <http://www.mfa.gov.ua>.
16. Офіційний сайт Європейського Союзу. – <http://europa.eu>
17. Перепелиця Г. М. Конфлікти в посткомуністичній Європі. К.: НІСД, 2021. 432 с.
18. Сайт Представництва Європейського Союзу в Україні. URL: <http://surl.li/fqozo>
19. Сайт Представництва України при Європейському Союзі. URL: <http://surl.li/lpcap>
20. Тодоров І. Я. Євроатлантична інтеграція України. Історія та сучасність : навч. посіб. Ужгород : ТОВ «РІК-У», 2022. 376 с.
21. Clemens W. Dynamics of international Relations. 2019
22. Feltham R. Diplomatic Handbook. L. 2018

23. Marchuk V. Exploring the Experience of the World's Leading Countries in Inclusive Growth as Part of the Post-Industrial Economy: Challenges and Perspectives. Postmodern Openings. Vol.11, No.2. June. 2020.

24. Marchuk V. Ukrainian State Policy Under The Marital Law. Ad Alta: Journal of Interdisciplinary Research. 2023. Volume 13. Issue 2. p.17-22. https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/130236/papers/A_03.pdf

Викладач:

Марчук В.В.